

SPIS TREŚCI

HABENT SUA FATA LIBELLI... KILKA WSPOMNIENI ZAMIAST WSTĘPU... 7

Z MROKU

NA POCZĄTKU BYŁO ŚWIATŁO... 27

CZEŚĆ I CZARNOKSIĘŻNIK WYTEŁO... 28

1. Kilka hipotez... 29

2. Związki ze Śląskiem... 31

3. Prowincja, Paryż i Birkenmajer... 33

Tabernakulum otoczone wodami... 35

Neoplatonizm (ale ochrzczony!)... 38

Filozoficzne tło wiedzy... 39

Awerroizm. Teoria dwóch prawd... 40

Gradualizm... 42

Aleksandryzizm, czyli prapanteizm... 43

Albertynizm... 44

Metafizyka światła czy herezja światła... 45

Trust mózgów papieża Urbana... 46

4. Ostatnie zagadki i Padwa... 47

Śląskie multi-kulti... 47

Znikający czarownik... 48

5. Istniejące i nieistniejące dzieła... 49

CZEŚĆ II METAFIZYKA ŚWIATŁA... 53

1. Fizyka i metafizyka... 53

2. Głębsze znaczenie optyki. Wzmianka o teorii dwóch prawd... 57

3. Dziesięć ksiąg. Przegląd treści... 58

4. Czy okradziono Witelona?... 62

5. Próba rekonstrukcji estetyki... 65

CZEŚĆ III O DEMONACH... 70

1. Dwa w jednym – kilka uwag o liście filozoficznym Witelona... 71

Asekuracja: prawda teologii i prawda nauki... 72

Klasyfikacja demonów wedle urody,

zamieszkania i sprośnych obyczajów... 73

2. Demony a upadłe anioły. Dyskretna polemika z Biblią... 75

3. Demony szaleńców, epileptyków i Platona... 79

Zjawy... 79

Demony właściwe... 81

4. Nie ma dziury w hierarchii bytów, czyli

matematyczno-filozoficzny dowód istnienia demonów... 82

5. Polemika z Platonem, czyli o głodnych, mokrych i kopulujących demonach... 86

6. Jeszcze słowo o opętaniach... 88

CZĘŚĆ IV FUNDAMENT, CZYLI ROZWAŻANIA O DUSZY	91
1. Dusza potrójna	91
2. Ale czy nieśmiertelna?	93
3. Upadek i wzlot duszy	95
Ineligibilność i amabilność, czyli o czym dobrze wychowani filozofowie nie mówią	95
4. Sumienie	97
Prawdziwe jest dobre	97
Sumienie czynne	98
Sprzężenie zwrotne	98
5. Podsumowanie. Pośmiertne przygody mistrza Witelona	100
POLSKIE SZKOŁY	
POLSKA SZKOŁA FILOZOFII PRAWA	107
CZĘŚĆ I BUDOWANIE DOMU DLA NAUKI	109
Miasto 25-letniego króla	109
Wzory dalekie i wysokie	112
Nie za chlebem, za wiedzą!	116
Dwie drogi filozofii europejskiej	118
Restauracja marzeń	126
Desant z Pragi	126
Pionierzy	129
Pomieszanie królestw	137
Krucjata przeciw armii Antychrysta	138
CZĘŚĆ II TRZECH OLBRYZYMÓW	142
STANISŁAW ZE SKARBIMIERZA –	143
Przypadki mistrza Stanisława	143
Kazania mistrza Stanisława	147
1. <i>Sermones super gloria in excelsis etc.</i>	148
2. Z okazji – czasem smutnych	149
3. Traktaty w formie kazań	149
4. Kazania uniwersyteckie	149
Ad1. Umocnienie prawd wiary	150
Ad 2. Na pograniczu wiary, filozofii i teodycei	152
Ad 3. Mądrość jako siła boska	155
Ad 4. Pochwała uczelni i uczonych – nowa antropologia	167
U ŹRÓDEŁ PRAW CZŁOWIEKA – PAWŁA WŁODKOWICA	
REWOLUCJA MORALNA W PRAWODAWSTWIE	174
<i>Tractatus de potestate papae et imperatoris</i>	
<i>respectu infidelium</i>	177
Wstęp i dopowiedzenie	177
I. Tolerancja z wyjątkiem	181
II. Dygresja na temat dwóch rodzajów władzy	182
Dygresja o pochodzeniu władzy na ziemi	184
Wnioski	184

III	186
<i>De ordine cruciferorum et de bello polonorum contra dictos fratres</i> (O Zakonie Krzyżaków i o wojnie Polaków)	187
<i>Tractatus de annatis camerae apostolicae solvendis</i>	188
URZĘDNIK IDEALNY	190
Sejm i sądy	193
Monarchia suwerenna, ingerująca, konstytucyjna.	194
Obronność. Pospolite ruszenie całego narodu.	197
Kilka wniosków na zakończenie	198
<i>Post scriptum</i>	200
POLSKIE QUATROCENTO	204
Archipeląg ludzi mądrych	205
Zagraniczni ambasadorowie Renesansu	209
GRZEGORZ Z SANOKA, CZYLI RENESANS DLA WTajemniczonych	214
Trochę o życiu i dziełach.	215
Czy Kallimach wymyślił Grzegorza	218
Miasto – ogród, czyli filozofia w praktyce	220
Filozofia: naturalizm przeciw scholastyce.	221
Leki przeciw wyrokom gwiazd	222
Prawo, natura i szczypta mądrego relatywizmu.....	224
Filozofia praktycznego szczęścia.	226
Ciekawostka prehistoryczna	227
Religia	228
Tajemnica do dyspozycji wtajemniczonych	229
W stronę pointy	230
KALLIMACH DLA POLSKI	233
Dyskretny atak filozofii na teologię	234
Ficino, czyli co nam może demon i kto się za nim czał	234
Pico, czyli ciało jest bezgrzeszne	236
KOPERNIK, CZYLI ODWAGA WYOBRAŹNI.	242
CZĘŚĆ I GENIUSZ Z PROWINCJI	243
1. Spory o pochodzenie.	245
2. Studia zagraniczne	250
3. Znów w Polsce	252
4. Olsztyn	256
5. Wojna z Zakonem Niemieckim	257
6. Powrót do pracy na ziemi i wśród gwiazd	263
CZĘŚĆ II KOPERNIK JAKO EKONOMISTA	265
1. Słuszna cena chleba – etyczne fundamenty gospodarki	266
2. Ekonomia jako oręż. Sprawa pieniądza	268
CZĘŚĆ III DALSZY I NIEZUPERNIE POPRAWNY BIEG ŻYCIA MISTRZA MIKOŁAJA	274
1. Powrót do gwiazd	274
2. Portret z konwalią w dłoni	275
3. O spóźnionej miłości	278

4. Na granicy seksu i herezji.....	283
5. Ostatnie dni.....	286
CZĘŚĆ IV WSZCZĘŚWIAT DOSKONAŁY – WIĘC KULISTY I NIE MA DOKĄD UCIEC.....	293
1. Przedmowa i list.....	293
2. Traktat o świecie kulistym.....	296
3. Układ odniesienia.....	299
CZĘŚĆ V MAKRO I MIKROKOSMOS. NIEBO NIE MA DOKĄD UCIEC.....	302
1. Mistrza Mikołaja dyskretne uwagi o metodzie.....	302
2. Makrokosmos. Życie w bezgranicznej i nieruchomej kuli.....	305
3. Mikrokosmos.....	307
4. Antycypacje.....	309
CZĘŚĆ VI ANTROPOLOGIA KOPERNIKA.....	312
1. Etyka promieniująca z kart traktatów.....	312
2. Dwa światy, dwie antropologie.....	315
3. Jeszcze parę słów o Koperniku.....	317
OJCOWIE POLSKIEJ DEMOKRACJI.....	321
CZĘŚĆ I ANDRZEJ FRYZC MODRZEWSKI – PRZEWÓT KOPERNIKAŃSKI	
W NAUKACH SPOŁECZNYCH.....	322
Okres I – do <i>Mów o karze za męzobójstwo</i>	323
Okres II: O Naprawie Rzeczypospolitej.....	327
Dzieło <i>de Republica emendanda</i>	328
Rządzi prawo, nie urzędnicy.....	333
Zło jest ludzkie.....	334
Dygresja o racjonalizmie i irracjonalizmie. Roztropność.....	337
Księga druga <i>O prawach</i> , czyli rządy mądrości, a nie praw.....	340
Prawdziwa wolność – ludzka, nie zwierzęca.....	343
Księga trzecia <i>O wojnie</i>	344
Nowa szlachta – elita narodu, a nie stanu.....	345
Najbardziej kontrowersyjna księga IV.....	347
V księga <i>O szkole</i>	349
Miasta Słońca i Wyspy nieistniejące.....	350
Lata ostatnie.....	356
CZĘŚĆ II JAKUB PRZYLUŚKI – CZYLI O PRAWIE, SUMIENIU I DEMOKRACJI ELITARNEJ.....	359
Państwo, władza i dwa rodzaje sprawiedliwości.....	361
Dalsze podziały.....	364
Sumienie.....	365
Kapłani sprawiedliwości.....	367
Elitaryzm jako sprawiedliwość.....	370
Religia jako źródło religii.....	372
PALAC I OFICYNY.....	376
CZĘŚĆ I POLSKIE ECHIA BURZ NISZCZĄCYCH EUROPE.....	378
Polskie Ateny.....	381
Exodus.....	382
CZĘŚĆ II NAJWYBITNIEJSI.....	384
Piotr z Goniądza – (1525–1573). Minister z awansu, trochę skandalista.....	384

Grzegorz Paweł z Brzezin (ok. 1521–1591). Prekursor socjalizmu (utopijnego)	385
Erazm Otwinowski (1529–1614). Poeta, skandalista i feministka pobożny	387
Szymon Budny (1530–1593). Pod pewnym względem Homer	389
Marcin Czechowicz (1532–1613). obrońca zwierząt	391
Faust Socyn (1539–1604). Trudności życia i trudności życia pośmiertnego	392
Andrzej Wiszowaty (1608–1678). Gramatyka religii	398
Racjonalizm świata	401
Racjonalizm biblijny	402
Gramatyka religii w marszu. Ogólniki i uszczegółowienia.	404
CZĘŚĆ III SZABLA I PIÓR	408
Potocki, czyli stary pies	409
Zbigniew Morsztyn (ok. 1625–1689). Zasługuje na specjalną uwagę	415
DWIE MYŚLI O SARMATYZMIE	
O POETACH, KTÓRZY RYWALIZOWALI Z BOGAMI.	423
Maciej Kazimierz Sarbiewski (1595–1640).	423
CZĘŚĆ I RYS ŻYCIA.	434
Wysztalcenie wszechstronnie języczne	424
Dolce far niente	427
O MŁODYM SZLACHCICU, KTÓRY ZMARŁ NIESZCZĘŚLIWIE W ŚWIĘTA BACHANALIÓW	428
CZĘŚĆ II KLIMATY	434
Treść formy – klimat cywilizacyjny	437
Barok jako synteza	438
Klimat religijny	439
Klimat artystyczny	441
Klimat baśniowy. Genealogia Sarmatów	443
Klimat etyczny	446
Klimat filozoficzny. Sarmaty portret przedtrumienny	447
Czas	450
Lekarstwo (poczwórne) w chorobie	452
Patriotyzm	456
Heroizm. <i>Życie wielkimi podwoić czyny</i>	458
CZĘŚĆ III POETYKA TWORZENIA ŚWIATÓW	460
Poeta na granicy filozofii, religioznawstwa i herezji	460
Kilka prezentacji	464
Poezja jako teoria poznania – początki polskiej estetyki	469
Bóg w swoim świecie. Coś więcej niż estetyka	470
PS.	475
FREDRO, CZYLI SARMATYZM BEZ ZŁUDZEŃ	477
Rys życia	478
CZĘŚĆ I UŁOMNOŚCI LUDZKIEJ I POLSKIEJ NATURY	483
Stoicyzm skorygowany	486
„Icon ingeniorum”. Od psychologii do politologii	489
Pisarstwo czasu zbiorowej choroby	492

CZĘŚĆ II WYJAŚNIENIA: MIMO WSZYSTKO SARMATYZM	494
Obce ordery, twierdze i parę innych pomysłów	494
„Głupia” obrona liberum veto	496
Republikanizm, sparta i wiara w złoty wiek	499
CZĘŚĆ III PANA FREDRY FILOZOFIA POLITYKI SKUTECZNEJ	501
Polityk idealny	501
Polityk i plebs. Manipulujący i manipulowani	501
Budowanie stronnictwa – rola księży i w ogóle sacrum	502
Zasady walki – aneks techniczny	505
Elita moralna może działać niemoralnie	506
CZĘŚĆ IV PAŃSTWO IDEALNE	507
Republika średniej wielkości	507
Republikanizm jako postawa	511
WYBITNI I NAJWYBITNIEJSI	
ŚWIATŁA PRZED EPOKĄ ŚWIATEŁ. I PO	517
CZĘŚĆ I OSTATNIE ROZBLYSKI SARMATYZMU	519
Sapere aude... requiescat in pace	520
Antoni Wiśniewski. W stronę philosophiae recentiorum	521
CZĘŚĆ II KLASYCYZM STANISŁAWOWSKI I POSTANISŁAWOWSKI	525
1. KEN	526
2. Jaroński, czyli jakiej filozofii Polacy potrzebują	527
CZĘŚĆ III MĘDRCY I CELEBRYCI	533
1. Hugo	534
2. Józef Kalasanty	539
3. Ignacy	546
Ścieżkami Kartezjusza i Kanta	547
Przeciw materializmowi i nihilizmowi	549
Wolność, natura i zbawienie się człowieka	550
PS	552
Klasycyzm postanisławowski	553
ARYSTOTELES CZYNU	556
CZĘŚĆ I PARĘ SZCZEGÓŁÓW Z ŻYCIA, CZYLI Z PRACY	557
Szkoły średnie, wyższe i najwyższe	558
Korepetytor doskonały	559
Uwagi o „Uwagach”	560
TPN	561
W Księstwie i w Królestwie	562
CZĘŚĆ II SPADEK NEOCENIONY	565
1. „Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego”	565
Czysta tablica i utopia edukacyjna	565
Moralność a religia	566
Filozofia pracy i jej moralne środowisko. Historia jako moralność w działaniu	567

Pragmatyzm. Wychowanie fizyczne, przysposobienie wojskowe, nauka konkretnych zawodów	569
Nowiejszy obywatelski i ograniczenie wyjazdów	570
Polityka i ekonomia. Ustroje. Kraj Samostarczalny	571
Oświecony despotyzm i monarchia dziedziczna	573
Polityka zewnętrzna	575
2. „Przestrogi dla Polski z teraźniejszych politycznych Europy związków z praw natury wypadające”	577
Natura i parę wniosków. Treść ustaw Natury	577
Treść ustaw Natury	579
Prawo człowieka, czyli o związkach człowieka z światem, z sobą samym i z innymi ludźmi. Równość i nierówność ludzi. Bariery rozwoju	580
Kontrakty. Naród i jednostka. Naród a naród	582
Wolność, równość i własność	583
Jeszcze o narodzie	583
Filozofia a raczej moralność polityki. Wschód, Zachód i Polska	584
Król, kościół, wojsko, czynsz i problem chłopski	587
Problem asymilacji Żydów. Wspólne wychowanie – wspólna republika	589
3. Dwa pisma mniejsze, ale ważne	592
Instytucje	593
Naród	594
4. „Ród ludzki”	596
Parę słów o genezie i formie dzieła	596
Metaproblemy	599
Teologia dziejów. Bóg, stworzenie świata, opatrność, dusza	601
Historia degeneracji rodzaju ludzkiego	606
Religia: zabobon i opinia	610
Prawdziwa religia	612
Utopia. Zrzeszenie narodów. Wieczny pokój	615
CZĘŚĆ III KULTURA CZYNU	623
Motor nauki	623
Ojciec górnictwa	625
Towarzystwo Rubieszowskie, czyli utopia zrealizowana	626
Dom zarobkowy, czyli pośmiertna praca Staszica	632
DEKADENT OŚWIECENIA	635
CZĘŚĆ I JAK WYKSZTAŁCIĆ SIĘ NA GENIUSA	638
CZĘŚĆ II ŚNIADECKI – DEKADENT OŚWIECENIA	651
„O filozofii”, a właściwie o Kancie i o teologach	651
„Przydatek do pisma <i>O filozofii</i> ”	655
„Filozofia umysłu ludzkiego, czyli rozważny wywód sił i działań umysłowych” – 1822	656
Człowiek, Ład i Mądrość Najwyższa	658
Agnostycyzm i pływające z niego dowody	659
CZĘŚĆ III WŁADZE UMYSŁU. PRÓBA ANATOMII DUCHA	661
Część pierwsza – o początkowych i prostych władzach umysłu	661
Uwaga	663

Odrywanie, czyli abstrakcja	663
Pamięć (memoria), przypominanie (reminiscentia), rozpamiętywanie (recordatio)	665
Język	666
Nawijanie się myśli	666
CZĘŚĆ IV O WYŻSZYCH I ZAWILSZYCH WŁADZACH UMYSŁU	667
Rozum (Ratio). Jeszcze o teorii poznania	667
Smak, czyli załączki estetyki	669
Imaginacja	670
Sen i wolność. Pochwała imaginacji	671
Wola	673
CZĘŚĆ V METAFIZYKA NAUKOWA	676
„O metafizyce”	676
Założenia metafizyki naukowej	679
1. Minimalizm i agnostycyzm. Pogodzić się z tajemnicą	679
2. Punkt wyjścia wiedzy możliwej. Gra wrażeń i rozumu	680
3. Metoda tworzenia metafizyki naukowej, czyli metodologia Śniadeckiego	681
CZĘŚĆ VI „O RACHUNKU LOSÓW”	684
Życie wedle rachunku. Pochwała matematyki	688
CZĘŚĆ VII RACJONALNA ETYKA I RELIGIA ROZUMU	690
Zakończenie: Pomiędzy epokami	692
„O pismach klasycznych i romantycznych”	692
Dwa rodzaje wyobraźni	695

